

همه چیز درباره ارگ کریم خان+تصاویر

۱۲ آذر ۱۳۹۴ ساعت ۱۷:۴۸

ارگ کریم خان که با نام زندان کریم خان نیز شناخته می‌شود، در سال ۱۱۰۸ هجری قمری و به دستور کریم خان زند، موسس سلسله‌ی زندیان در شیراز ساخته شد.

ارگ کریم خان که با نام زندان کریم خان نیز شناخته می‌شود، در سال ۱۱۰۸ هجری قمری و به دستور کریم خان زند، موسس سلسله‌ی زندیان در شیراز ساخته شد. این بنا که از برجسته‌ترین آثار معماری دوران زندیان به شمار می‌رود، هر ساله گردشگران بسیاری را به خود جذب می‌کند. در سال ۱۳۵۰ این ارگ به سازمان میراث فرهنگی واگذار و از چند سال قبل نیز مرمت آن آغاز شد و قرار بر این است که پس از اتمام مرمت به عنوان موزه‌ی بزرگ فارس مورد استفاده قرار گیرد.

موقعیت جغرافیایی

این ارگ در مرکز شهر شیراز و به طور دقیق‌تر در خیابان کریم خان زند و نبش میدان شهدا (شهرداری) قرار دارد.

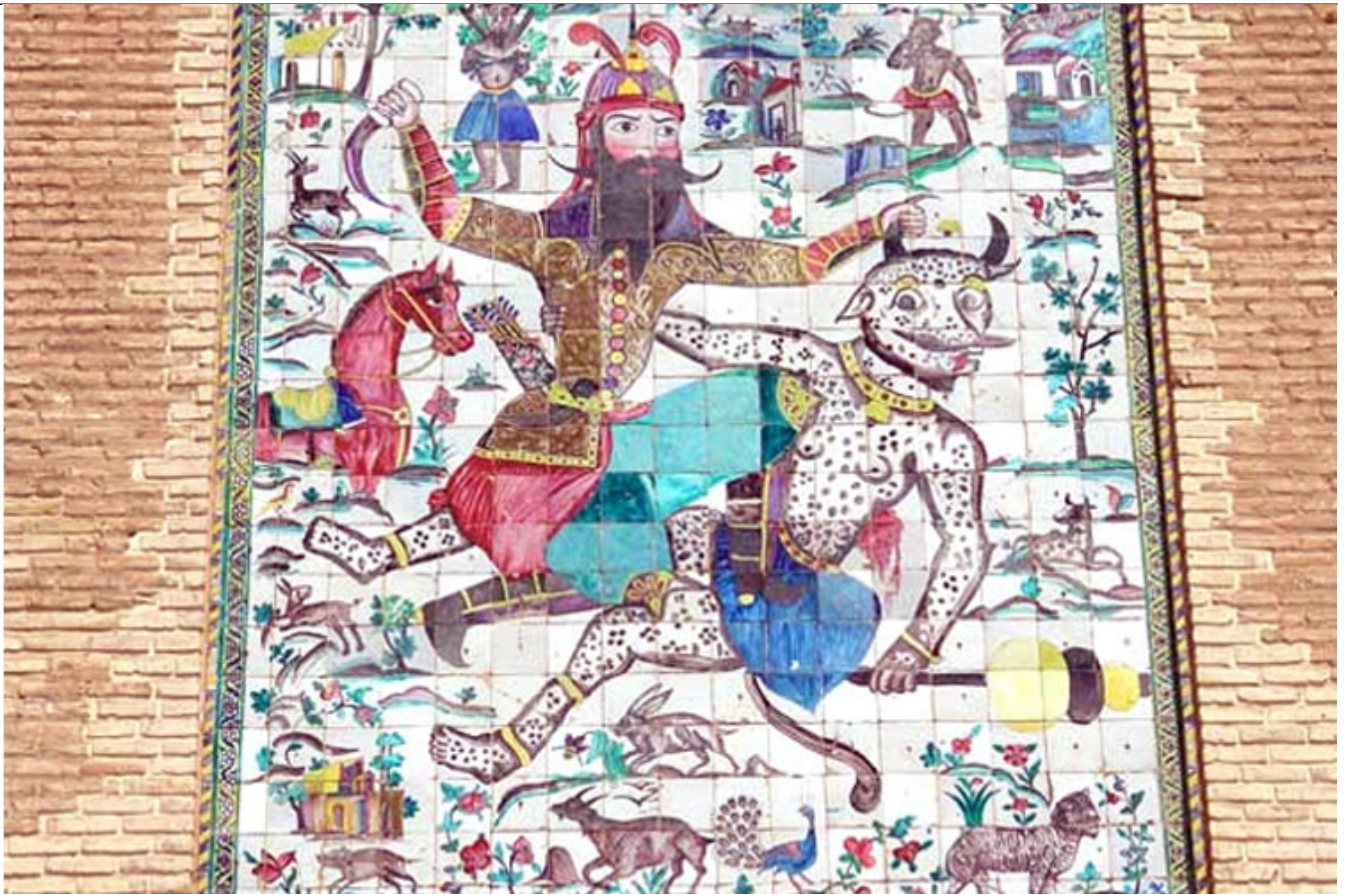
تاریخچه

ساخت این بنا به سال ۱۱۰۸ هجری قمری و زمان حکومت زندیان در شیراز برمی‌گردد. زمانی که کریم خان از بهترین معماران و هنرمندان آن زمان برای ساخت آن دعوت کرد و بهترین مصالح را نیز فراهم آورد تا آنها در مدت زمان کوتاهی این بنای زیبا را بسازند. در دوره‌های مختلف این ارگ کاربردهای متفاوتی داشته است. در زمان زندیان محل زندگی پادشاه بوده، در دوره‌ی قاجاریه از آن به عنوان محل زندگی فرمانروایان محلی استفاده می‌شد و در زمان سلطنت پهلوی نیز آن را به زندانبندی تبدیل کرده بودند.

معماری بنا

این بنای ۴۰۰۰ متری در مرکز یک محوطه با مساحت ۱۲۸۰۰ مترمربع قرار گرفته است. ارگ در خارج دارای ۴ دیوار بسیار بلند ۱۲ متری است که با ۴ برج آجری دایره‌ای شکل با ارتفاع ۱۴ متر و با زاویه‌ی ۹۰ درجه به هم متصل شده‌اند. عمده‌ی مصالح به کار رفته در این بنا از سنگ و گچ است. تمامی دیوارهای ۱۲ متری اطراف، دارای ضخامت ۳ متری در پایین و ۲.۸ متری در قسمت‌های بالایی هستند. طراحی این بنا در واقع هم مسکونی و هم نظامی است. دیوارهای محکم و بسیار مرتفع بیرونی با جان‌پناه‌هایی در قسمت‌های بالایی دیوار که برای استقرار سربازان و تیراندازی در هنگام جنگ از آن استفاده می‌شد و همچنین خندقی که سابقاً در بیرون از آن کنده شده بود نیز گواه این امر است.

شکل کلی این بنا یک دوزنقه‌ی ناقص است که گفته می‌شود علت این امر این بوده که در هنگام ساخت آن به این نتیجه رسیده‌اند که خاک شمال غربی برای ایجاد برجی با این عظمت نامناسب است و امکان نشست کردن دارد، پس کمی بنا را به سمت غرب کشیدند.

برج‌های اطراف ارگ دارای سه طبقه‌ی مجزا هستند که پله‌های مدور برای رفت و آمد در آنها تعبیه شده‌اند. در طبقات نیز دو اتاق وجود دارد که یکی جهت استراحت سربازان و دیگری برای نگهداری اسلحه بوده است.

قسمت‌های مسکونی ارگ در ضلع‌های شمالی، غربی و جنوبی واقع شده است که هر کدام دارای یک ایوان با دو ستون سنگی (البته در زمان قاجاریه ستون‌های سنگی ایوان‌های غربی و جنوبی با ستون‌های جنوبی جایگزین شدند) و شش اتاق مسکونی در دو سمت هستند که با مقرنس و تزییناتی مشابه تزیین شده‌اند. در جلوی هر ایوان نیز حوض چهارگوشی قرار دارد که آب موجود در آن از قنات رکن‌آباد که به رکنی معروف بوده است، تامین می‌شد، اما با از بین رفتن قنات، سیستم آبرسانی نیز از بین رفته است. این آب از لحاظ املاح معدنی در شیراز بهترین نمونه به شمار می‌رفته است.

نکته‌ی جالب توجه این است که تمامی اتاق‌ها از درون ساختمان به هم متصل هستند. بعلاوه ارگ دارای شاهنشین‌هایی در ضلع‌های مختلف و با کاربردهای متفاوت است، یکی شاهنشین شمالی که مناسب زمستان است و دیگری شاهنشین اصلی که در

ضلع غربی واقع شده است و یک حوض بزرگ روبه روی آن قرار دارد و کاربردی تابستانه دارد و شاهنشین غربی برای تمام فصول است.

اما در مورد ضلع شرقی باید گفت که در ورودی آن (در ورودی ارگ نیز هست) با یک تابلوی بزرگ کاشیکاری از صحنه‌ی رزم رستم و دیو سفید مزین شده است (کهاین کاشیکاری در زمان قاجاریه به این بنا اضافه شده است) و البته حمام خصوصی پادشاه و برخی امکانات رفاهی نیز در این ضلع قرار دارند.

حمام ارگ دارای سه بخش سربیه (رختکن)، گرم‌خانه و خزینه است. ورودی حمام ارگ، سربینه است که سکوهایی برای نشستن و درآوردن لباس دارد. در وسط آن نیز یک حوض هشت‌ضلعی وجود دارد، در گوشه‌ای از رختکن نیز فضایی تعبیه شده است که برای درست کردن چای و کشیدن قلیان در نظر گرفته بودند. سربینه (رختکن) توسط راهرویی به گرم‌خانه متصل می‌شود. در گرم‌خانه نیز قسمت خزینه دارای یک دیگ مسی بزرگ است که با آتش زیر آن گرم می‌شده و دو حوض آب ولرم نیز وجود دارد.

در پایان باید بگوئیم که بخش‌هایی از نقاشی‌ها و کاشیکاری‌های این اثر طی سالیان از بین رفته‌است و بخش‌هایی که در خطر آسب‌دیدگی بوده‌اند نیز مرمت شده‌اند. این بنا در سال ۱۳۵۱ با شماره ۹۱۸ به ثبت ملی رسیده است و امیدواریم به زودی به ثبت جهانی نیز برسد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/21671/تصاویر-خان-کریم-ارگ-درباره-چیز-همه>